

CHRONISTICKÉ DÍLO

Nový velkolepý pokus o teologické zpracování celých dějin spásy – nenavazuje pouze na deuteronomisty, nýbrž začíná znovu od Adama jako Pentateuch; jde o jednotné dílo zahrnující 1 a 2 Kron, Ezd a Neh, přičemž začátek Ezd navazuje časově na konec 2 Kron (rovněž obsahově Ezd a Neh představují obnovu toho, co ve 2 Kron bylo ztraceno); v hebrejském kánonu jsou tyto knihy řazeny mezi Spisy (1 a 2 Kron následují až po Ezd a Neh), v LXX a ve Vg mezi knihy dějepisné.

Autor resp. autoři jsou neznámí, označují se jako chronisté, vznik díla je třeba klást (mj. kvůli četným aramaismům) na konec perského nebo na začátek helénského období (mezi r. 350 a 250 př. Kr.) – přesnější datace není možná vzhledem k chybějícím informacím o židovské komunitě té doby a vzhledem k nejistotě, zda některé texty jsou původní či přídavky (např. 1 Kron 24)

1 KNIHY KRONIK

1.1 Titul, členění a obsah

Hebrejský název *dibré hajjámím* „Slova resp. Události dní“ charakterizuje toto dílo jako líčení dějin. Od doby Lutera obvyklé označení „Knihy Kronik“ má původ u Jeronýma, který hebrejský nápis přepsal „*chronikon* totius divinae historie“ (nejde však o dílo ve smyslu moderní historiografie!). Jiné chápání signalizuje označení knihy v LXX: *paraleipomena*, tj. věci, které byly opomenuty (v předchozích knihách). Tento zdánlivý charakter dodatku zásadním způsobem přispěl k malému cenění této knihy. Rozdělení knihy na dvě knihy má původ v LXX a druhotně se dostalo rovněž do hebrejských vydání.

Vyprávěný čas v 1-2 Kron se rozprostírá „od začátku k (novému) začátku“, tj. od počátku dějin lidstva až do umožnění poexilního nového začátku skrze Kýrův edikt. Struktura se orientuje na sled judských králů od Davida až do babylonského exilu a sleduje tím hlavní předlohu v 1-2 Sam a 1-2 Král. Tyto „dějiny králů“ předchází delší úryvek, který bývá často označován jako „genealogische Vorhalle (genealogická předsíň)“. Tato „předsíň“ zahrnuje rozpětí od začátku lidských dějin („Adam“ 1 Kron 1,1) až do božského vyvolení Davida (1 Kron 10,14), uvnitř kterého je popsán Izrael z hlediska *genealogie*, *geografie* (srov. údaje o osídlených území) a *dějiny* (srov. roztroušené stručné historické poznámky). Velikost „Izraele“ je zdůrazněna v úvodu a závěru následujících dějin (1 Kron 11,1: „Celý Izrael se shromáždil...“; 2 Kron 36,23: „Kdokoli z vás, ze všeho jeho lidu“).

„Předsíň“ tvořená rodokmeny 1 Kron 1-10

1,1-2-2 2,3-9,1	od Adama ke 12 synům Izraele/Jákoba Izrael jako národ z 12 kmenů 2,3-4,23 Juda David (srov. 10,14) 5,27-6,66 Levi kněží, levité 8,1-40 Benjamin Saul (par 9,35-40) (srov. 7,6-12) (9,1a závěrečná poznámka)
9,2-34 9,35-10,14	(„dřívější“) obyvatelé Jeruzaléma před vyhnanstvím Saulova rodina (srov. 8,29-40) a konec jeho dynastie

Od 1 Kron 11 následují až do konce v 2 Kron 36 jednotlivé dějiny králů, které jsou v narativním stylu navzájem odděleny příslušnými závěrečnými stručnými zprávami, avšak rovněž spojeny odkazy na nastoupení vlády následovníka.

1 Kron 11-29	<i>David</i>
2 Kron 1-9	<i>Šalomoun</i>
2 Kron 10-14	Rechabeam (rozdělení říše)
2 Kron 13	Abijáš
2 Kron 14-16	<i>Asa</i>
2 Kron 17-20	<i>Jošafat</i>
2 Kron 21	Joram

2 Kron 22,1-9	Achazjáš
2 Kron 22,10-23,21	Atalja
2 Kron 24	Joaš
2 Kron 25	Amasjáš
2 Kron 26	Uzijáš
2 Kron 27	Jotam
2 Kron 28	Achaz
2 Kron 29-32	Chizkijáš
2 Kron 33,1-20	Menaše
2 Kron 33,21-25	Amon
2 Kron 34-35	Jošijáš
2 Kron 36,1-21	poslední judští králové (Joachaz, Jojakim, Jojachin, Sidkijáš) a konec státu
2 Kron 36,22n	Kýrův edikt (nový začátek)

1.2 Vznik, literární a teologická charakteristika

Chronista použil pramenů ústních (zřejmě genealogie tradované v jednotlivých rodech) i písemných (genealogie převzaté asi z Gn a Ex; příběhy Samuela, vidoucího, příběhy proroka Nátana a příběhy Gáda – srov. 1 Kron 29,29; Kniha králů izraelských a judských – srov. 2 Kron 27,7; výklad Knihy králů – srov. 2 Kron 24,27); tyto prameny však zpracoval svým osobitým způsobem – morální a teologickou aktualizací dějin na způsob midraše.

Rozsáhlé počáteční genealogie mají poukazem na vynikající předky podepřít autoritu všech složek židovské obce té doby; u Davida i Šalomouna se zájem soustřeďuje především na chrám a kult (u obou jsou zdůrazněny jen kladné stránky, o jejich chybách se autor nezmiňuje); izraelských králů si 2 Kron nevšímá vůbec a judských opět hlavně se zřetelem na náboženské reformní snahy (Jošafat, Chizkijáš a Jošijáš).

S historickými fakty tedy zachází chronista podle vlastního záměru (selektivně, ne vždy v chronologickém sledu, se zřetelnou idealizací a subjektivními dodatky) a ani co do literárních kvalit se jeho dílo nevyrovná deuteronomistickému. Přesto jde o významný náboženský apel na tehdejší židovskou komunitu, vyzvedající na vzorových postavách minulosti (zejména Davidovi a Šalomounovi) požadavek úcty prokazované Bohu v chrámě a zaměřující pozornost k budoucímu mesiánskému králi, na jehož příchod je třeba se připravit obrácením

2 EZDRÁŠ A NEHEMIÁŠ

2.1 Titul

Ezd/Neh tvoří souvislou knihu; oddělení Neh se objevuje poprvé v řeckém podání (Origenes); podnět k tomu dal nadpis Neh 1,1 „příběhy Nehemjáše, syna Chakaljášova“. V hebrejské bibli patří Ezd a Neh ke „Spisům“ a nachází se zpravidla před 1-2 Kron, nikdy se neobjevují po 1-2 Kron. Označení a počet knih přisuzovaných Ezdrášovi se v hebrejské bibli a ve starých překladech liší:

hebrejská bible	Septuaginta	Vulgáta	moderní vydání
Ezdráš*	Ezdráš β**	I Ezrae	Ezdráš
Nehemjáš*	Ezdráš γ**	II Ezrae	Nehemjáš
	Ezdráš α	III Ezrae***	3 Ezdráš***
		IV Ezrae***	4 Ezdráš***

* původně jedna kniha: Ezdráš

** původně jedna kniha: Ezdráš b

*** není v českých překladech; 3 Ezdráš=2 Pa 35 - Ezd 10; Neh 7,72-8,13a + „spor tří pážat“ 3,1-5,6; 4 Ezdráš = apokalypsa

2.2 Členění a obsah

A	Ezd 1,1-6,22	výstavba chrámu navzdory obtížím
1,1-2,70		Návrat
	1,1-11	Kýrův edikt a navrácení nádob do chrámu
	2,1-70	seznam navrátilců

3,1-6,22	stavba chrámu
3,1-4,22	začátek stavby a obtíže
5,1-6,22	překonání obtíží a posvěcení chrámu
B Ezd 7,1-10,44	závazek dodržovat Zákon (smlouvu)
7,1-8,36	Ezdrášovo poslání
7,1-28	Ezdrášova cesta z Babylóna do Jeruzaléma
8,1-36	Ezdrášův doprovod
9,1-10,44	zrušení smíšených manželství
9,1-5	problematika smíšených manželství
10,1-44	shromáždění/uzavření smlouvy/provedení
A´ Neh 1,1-7,4	stavba hradeb navzdory obtížím
1,1-2,11	Nehemjášovo poslání
2,12-7,4	stavba hradeb
2,12-4,17	začátek stavby
5,1-19	sociální napětí
6,1-7,4	pokračování stavby
B´ Neh 7,5-10,40	závazek dodržování Zákona (smlouvy)
7,5-72a	dokumentace: první navrátilci (= Ezd 2)
7,72b-10,40	obnova smlouvy
7,72b-9,37	shromáždění/předčítání Zákona/kající bohoslužba
10,1-40	dokumentace smlouvy
A´´ 11,1-12,47	ukončení reorganizace
11,1-36	osídlení města a provincie
12,1-47	bohoslužebný personál a jeho zajištění
12,1-26	bohoslužebný personál v době Zorobábela a Nehemjáše
12,37-42	posvěcení hradeb
12,44-47	zajištění bohoslužebního personálu
B´´ 13,1-13,31	prosazení smlouvy
13,1-3	zásadní vyloučení neizraelců
13,4-29	jednotlivá opatření k dodržování povinností
13,4-14	očista kultu od cizineckých vlivů
13,15-22	zachovávání sabatu skrze uzavření města
13,23-29	zrušení smíšených manželství
13,30n	shrnutí

2.3 Vznik, literární a teologická charakteristika

Autor cituje některé právní a administrativní dokumenty své doby (v Ezd 4) a také seznamy navrátilců, kněží a levitů (Ezd 2; Neh 7; 11; 12) – jeho dílo je cenným (byť fragmentárním) zdrojem informací o židovské poexilní komunitě, o níž jinak nemáme žádné zprávy. Začátek Ezd hovoří o návratu z exilu a rekonstrukci chrámu r. 515. Působení Ezdrášovo a Nehemiášovo však spadá až do 2. pol. 5. stol. (o předešlých více než 50 letech se nedozvídáme nic).

Datace i pořadí činnosti obou mužů je však nejistá, vzhledem k vládě 3 králů jménem Artaxerxes (je možné, že Nehemiáš přišel do Jeruzaléma ve 20. roce Artaxerxa I. a Ezdráš v 7. roce Artaxerxa II.); zatímco Nehemiáš se zaměřuje spíše na posílení v sociální a politické sféře (obnova hradeb, dosažení nezávislosti na Samařích, vrácení zabaveného majetku uvnitř obce), Ezdráš se stará spíše o duchovní obnovu podle Zákona, který se stal konstitucí židovské obce (snad šlo v té době o Kněžský spis, nikoli o celý Pentateuch); oba vystupují nekompromisně proti smíšeným manželstvím s cizinkami, ohrožujícím čistotu víry. Ezd a Neh vykreslují podobně jako 1 a 2 Kron ideální obec - model Božího lidu, který se ve svém každodenním životě, ve vztahu k Bohu i k bližním, důsledně řídí Božím zákonem, chválí Boha za jeho spásné zásahy v dějinách, kajícně uznává své viny a prosí o jejich odpuštění (srov. vroucí modlitbu v Neh 9).

3 OTÁZKY

1. Co víte (název; obsah a uspořádání) o Knihách Kronik?
2. Co víte (obsah a hlavní protagonisté) o knihách – Ezdáš a Nehemiáš?